

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi

e-ISSN: 2564-6478

DİN VE OTORİTE

Cilt/Volume: 14 Sayı/Number: 1
Ocak – Haziran /January - June 2017

MİLEL VE NİHAL

inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi

Cilt/Volume: 14 Sayı/Number: 1 Ocak- Haziran / January - June 2017

e-ISSN: 2564-6478

Bu dergi uluslararası EBSCO HOST Research Databases veri indeksi ve TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı tarafından taranmaktadır.

Sahibi / Owner

Milel ve Nihal Eğitim, Kültür ve Düşünce Platformu Derneği adına Şinasi Gündüz

Yazı İşleri Sorumlusu / Legal Representative

Yasin Aktay

Editör / Editor

Şinasi Gündüz

Editör Yrd. / Co-Editors

Cengiz Batuk

Hakan Olgun

Sayı Editörü / Editor of Issue

Mehmet Evkuran

Yayın Kurulu/ Editorial Board*

Alpaslan Açıkgenç, Ayaz Akkoyun, Yasin Aktay, Mahmut Aydın,
Cengiz Batuk, Şinasi Gündüz, İbrahim Kayan, Hakan Olgun, Necdet Subaşı,
Burhanettin Tatar

Danışma Kurulu/Advisory Board*

Baki Adam (Prof. Dr., AÜ); Mohd. Mumtaz Ali (Prof. International Islamic U. Malezya);
Kemal Ataman (Doç. Dr., Uludağ Ü.); Mehmet Akif Aydın
(Prof. Dr., Marmara Ü.); Yılmaz Can (Prof. Dr., OMÜ); Ahmet Çakır (Doç. Dr., OMÜ); Mehmet
Çelik (Prof. Dr., Anka Teknoloji Ü.); Waleck S. Dalpour (Prof. University of Maine at Farmington);
İsmail Engin (Dr., Berlin); Cemalettin Erdemci (Prof. Dr. YYÜ); Tahsin Görgün (Prof. Dr., 29
Mayıs Ü.) Ahmet Güç (Prof. Dr., Uludağ Ü.); Recep Gün (Doç. Dr., OMÜ); Ö. Faruk Harman
(Prof. Dr., Mar. Ü.); Erica C.D. Hunter (Dr., Cambridge U.); Mehmet Katar (Prof. Dr., A.Ü.);
Mahmut Kaya (Prof. Dr., İ.Ü.); Sadık Kılıç (Prof. Dr., Atatürk Ü.); Şevket Kotan (Y. Doç. Dr., İ.Ü.);
İlhan Kutluer (Prof. Dr., Mar. Ü.); George F. McLean (Prof. Catholic Univ., Washington DC); Ahmet
Yaşar Ocak (Prof. Dr., Hacettepe Ü.); Jon Oplinger (Prof. University of Maine at Farmington); Ömer
Özsoy (Prof. Dr., Frankfurt U.); Roselie Helena de Souza Pereira (Mestre em
Filofia-USP; UNICAMP Brasil); Ekrem Sarıncıoğlu (Prof. Dr., SDÜ); Hüseyin Sarıoğlu (Prof. Dr.,
İÜ); Bobby S. Sayyid (Dr. Leeds U.); Mustafa Sinanoğlu (Prof. Dr., 29 Mayıs Ü.); Mahfuz Söylemez
(Prof. Dr. İ.Ü.); Necdet Subaşı (Y. Doç. Dr., DİB); Bülent Şenay (Prof. Dr., UÜ); İsmail Taşpınar
(Prof. Dr. Mar. Ü.); C. Sadık Yaran (Prof. Dr., OMÜ); Hüseyin Yılmaz (Prof. Dr., YYÜ); Ali İhsan
Yitik (Prof. Dr., DEÜ)

* Soyadına göre alfabetik sıra / In alphabetical order

Kapak ve Sayfa Tasarımı / Cover & Page Design

Bilal Patacı

Baskı / Publication

Ladin Ofset - İstanbul, Temmuz 2017

2.Mat. Sit. 3 NB 15 Topkapı İstanbul / İsmail Tüz 0212 501 24 18

Yönetim Yeri / Administration Place

Milel ve Nihal Eğitim, Kültür ve Düşünce Platformu Derneği
Fevzipaşa Cad. Şehit Mehmet Sarper Alus Sok. No: 5, K.: 3, Tel: (0212) 533 97 31 Fatih/İstanbul
www.milelvenihal.org e-posta: dergi@milelvenihal.org

Milel ve Nihal yılda iki sayı olarak altı ayda bir yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

Milel ve Nihal'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanma izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama taşınmaz. Yazıların yayımlanıp yayımlanmamasından yaygın kurulu sorumludur.

bu sayıda / contents

5-7 | Editörden / From Editor

Makaleler / Articles

8-23 | Şinasi GÜNDÜZ
Otoritenin Teolojik Meşruiyeti: Kutsal Bir Fenomen Olarak Otorite
Theological Justification of Authority: Authority as a Sacred Phenomenon

24-35 | Şaban Ali DÜZGÜN
De Facto Siyasal Otoriteden Meşru Siyasal İktidara: Mâtürîdî'nin *Ulu'l-Emr* Kavramsallaştırması
From De Facto Political Authority to Legitimate Power: Mâtürîdî's Conceptualization of the Term *Ulu'l-Amr*

36-62 | Mehmet EVKURAN
İslam Düşüncesinde Otoritenin Tarihsel ve Teolojik Kurulumu: Allah'ın ve Sultân'ın Mutlaklığı Üzerine Tartışma
Historical and Theological Establishment of Authority in Islamic Thought: Discussion on the Absolute of Allah and the King/Sultan

64-76 | Burhanettin TATAR
Kutsal Metin ve Otorite: Tarihsel-Fenomenolojik Bir Analiz
The Sacred Text and Authority: A Historical-Phenomenological Analysis

78-95 | Ömer Faruk TEBER
Bektâşilikte Otorite
Authority in Baktashism

96-134 | Metin UÇAR
Demokratik Yönetimlerde Profan Meşruluğun Olabilirliği
The Possibility of a Profane Legitimacy in Democratic Governments

- 135-159 | Fatih DUMAN
Muhafazakâr Düşünce'de 'Otorite' Anlayışı
The Concept of 'Authority' in the Conservative Thought
- 161-200 | Halil HACİMÜFTÜOĞLU
En Büyük ve Mutlak Otorite: Kral-Tanrı Allah ve Krallığı
The Greatest and Absolute Authority: King-God Allah and His Kingdom
- 201-233 | Levent ÇAVUŞ
Modern Tanrı-Devletin Tarihöncesi: Hıristiyanlık'ta ve İslam'da İktidar
The Prehistory of Modern City of God: Religion and Power in Christianity and Islam
- 234-269 | Şahin BAL
Türk Kültüründe Egemenliğin Dinsel ve Mitolojik Kökleri
Religious and Mythological Origins of Domination in Turkish Culture
- 270-287 | Ayşe ATICI ARAYANCAN
İsfâhan'da Nizari-İsmâîlî Faaliyetleri
Activities of Nizari Ismaili in Isfahan
- 288-311 | Yunus ÖZTÜRK
Şerh Ve Otorite İlişkisi: XVII. Yüzyıla Ait Bir 'Şerh'in Analizi
Relation of Sharh and Authority: Analysis of a Sharh of the 17th Century
- 312-334 | Serhan ÇINAR
Osmanlı Devleti'nde Geleneksel Oğuz Veraseti Üzerine
On Traditional Oghuz Inheritance in the Ottoman State

Kitap Tanıtımı ve Tenkitler / Review

- 335-339 | Halil Hacımüftüoğlu, **Kral Tanrı, Allah'ın Krallığı**
- 339-342 | Daron Acemoğlu, James A. Robin, **Ulusların Düşüşü**
- 342-347 | İlyas Canikli, **Hadislere Göre Yöneticiye İtaatin Sınırları**

Editörden

Egemenlik, otorite ve iktidar kavramları birçok dinsel geleneğin üzerinde durduğu önemli kavramlar arasındadır. Özellikle teist gelenekler bu kavramlara tanrı-insan ve tanrı-evren ilişkisi bağlamında bir açıklama getirmeye çalışmıştır. Tek tanrılı dinlerde tanrı, mutlak egemen ve otoriter güç olarak tanımlanmış ve her türlü egemenlik inşasıyla otorite yetkisi kullanımının bir şekilde tanrıyla ilişkilendirilmesine dayalı bir perspektif ön plana çıkarılmıştır. Tanrının mutlak egemenliği ve otoritesi karşısında sosyal ve siyasal yaşamda tebarüz eden egemen unsurların ve otoritenin nasıl izah edileceği ve bunların hangi çerçevede meşru bir zemine oturtulması gerektiği hususu hemen her dinsel gelenekte şu ya da bu şekilde üzerinde durulan bir problem olmuştur. Zira geçmişten günümüze birçok iktidar yapılanması şu ya da bu şekilde kendisini bir dinsel geleneğe dayandırmış ve dinden hareketle bir meşruiyet peşinde koşmuştur. Bu durum yalnızca teokratik ya da yarı-teokratik sistemler için değil, aydınlanma dönemi sonrası tebarüz eden seküler toplumsal yapılar ve iktidar erkleri için de geçerlidir. Toplumsal yapıda geleneksel dinsel yapıların görünürlüğünü sınırlayan ve dindışı bir toplumsal yapılanma hedefleyen sekülerizm, bunu yaparken dine ve dinin referans değerine yönelik bir anlayış ile hareket etmektedir. Buna göre din ve dinin otoritesi yalnızca bireyin imanı, vicdanıyla ve kilise ya da cami ile sınırlı olmak durumundadır. Zira

moderniteye dayalı günümüz toplumsal yapısında esas alınması gereken temel referanslar rasyonalite, hümanist ve liberal değerler gibi hususlardır. Bu yaklaşım doğrultusunda sekülerizm dine bir açıklama getirmekte ve tanrı ve kutsal metin gibi dinin kutsalları karşısında adeta kendi kutsallarını üretip bunları ön plana çıkarmaktadır. Nitekim August Comte gibi pozitivistlerin teoloji ve metafiziğin adeta miadını doldurmuş olduğu ve modern dönemde esas alınması gereken paradigmanın pozitivism olduğu yönünde yaklaşımları ve “pozitivizmin ilmihalini” yazmış olması bu yaklaşımın bir ürünüdür.

Otoritenin sosyal ve siyasal yapısı ve dinin buna bakışı yanında inanan bireyin hakikati ve kurtuluşu algılamasında, hayatı anlamasında ve yaşamında belirleyici bir güç olarak neyin ya da nelerin esas alınması gerektiği konusunda da otorite kavramı tartışılmaktadır. Bu bağlamda dinin anlaşılmasında ve yorumlanmasında kutsal metnin otoritesi sorunu ve kutsal metni anlayıp yorumlamada tarihsel gelişim sürecinde kurumsallaşmış yapılar halinde ortaya çıkan geleneğin ve kurumsal dini yapıların otoritesi sorunu da üzerinde durulan bir husustur.

Din ve otorite ilişkisi akademik bir derginin fiziki ölçütlerinin çok ötesindedir elbette. Ancak otoritenin din ile ilişkilendirilmesinde öne çıkan belli başlı konuların ele alındığı bu sayı pek çok değerli bilim adamı ve araştırmacının emeğini içermektedir. Şinasi Gündüz tarafından kaleme alınan ilk makalede “Otoritenin Teolojik Meşruiyeti: Kutsal Bir Fenomen Olarak Otorite” başlığıyla otoritenin teolojik meşruiyet temeli irdeleniyor. Şaban Ali Düzgün, Mâtürîdî'nin “ulu'l-emr” kavramını “De Facto Siyasal Otoriteden Meşru Siyasal İktidara: Mâtürîdî'nin Ulu'l-Emr Kavramsallaştırması” adlı makalesinde değerlendiriyor. “İslam Düşüncesinde Otoritenin Tarihsel ve Teolojik Kurulumu: Allah'ın ve Sultân'ın Mutlaklığı Üzerine Tartışma” adını taşıyan makalesinde Mehmet Evkuran, otoriteyi kutsal ve seküler mutlaklık temeli üzerinden inceliyor. Burhanettin Tatar, otoritenin kutsal metin ile olan ilişkisini “Kutsal Metin ve Otorite: Tarihsel-Fenomenolojik Bir Analiz” başlıklı makalesinde ele alıyor. Metin Uçar “Demokratik Yönetimlerde Profan Meşruluğun Olabilirliği” konularını değerlendiriyor. Fatih Duman “Muhafazakâr Düşüncede ‘Otorite’ Anlayışı”nı ele alıyor. “En Büyük ve Mutlak Otorite: Kral-Tanrı Allah ve Krallığı” adlı makalesinde Halil Hacımüftüoğlu, mutlak otorite kavramını irdeliyor. Levent Çavuş, Hıristiyanlık kilise- kral ilişkisini ve İslam geleneği ile karşılaştırmalarını “Modern Tanrı-Devletin Tarihöncesi: Hıristiyanlıkta ve İslam'da İktidar” başlıklı makalesinde inceliyor. Ayrıca Şahin Bal “Türk

Kültüründe Egemenliğin Dinsel ve Mitolojik Kökleri”, Ayşe Atıcı Arayancan “İsfâhan’da Nizârî-İsmâîlî Faaliyetleri”, Yunus Öztürk “Şerh ve Otorite İlişkisi: XVII. Yüzyıla Ait Bir Şerhin Analizi” ve Serhan Çınar “Osmanlı Devleti’nde Geleneksel Oğuz Veraseti Üzerine” başlıklı makaleleriyle derginin içeriğine katkı sağlıyor.

Din ve otorite ilişkisinin incelendiği Milel ve Nihal dergisinin bu sayısının editörlüğü Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Mehmet Evkuran tarafından gerçekleştirilmiştir. Sayı editörüne aynı üniversitenin araştırma görevlileri olan Yunus Öztürk ve Hafzullah Genç, editör yardımcılığı ile katkı sağlamışlardır. Sayı editörü ve yardımcıları ile makale ve kitap değerlendirme metinleriyle dosya içeriğine katkı sağlayan bütün yazarlarımıza teşekkür ediyoruz.

Gelecek sayıda görüşmek üzere...

Editör